

Over 200 brudd på arkivloven: – Nedslående

Kommunal Rapport 08.01.2019

Flere av bruddene dreier seg om rettighetsdokumentasjon som berører enkeltpersoner. Fagdirektør Kjetil Reithaug i Arkivverket mener det er all grunn til å være bekymret over kommunenes håndtering av viktige arkiv og dokumenter.

I 2018 gjennomførte Arkivverket tilsyn i 45 kommuner og fylkeskommuner. Så langt er det avdekket til sammen 221 brudd på arkivloven, men det er grunn til å tro at tallet kan bli høyere da det mangler fullstendig rapport fra fire av kommunene (se kommuneoversikt nederst i saken).

– Dette er nedslående tall, sier fagdirektør Kjetil Reithaug i seksjon for dokumentasjonsforvaltning i Arkivverket.

Offentlige arkiv

Offentlige organer er pålagt å følge en rekke lover og forskrifter som stiller krav til dokumentasjon, og som legger føringer for arkivarbeidet.

Riksarkivaren har ansvar for å føre tilsyn med arkivarbeidet i offentlige organer, både i stat og kommune. Tilsyn fra Arkivverket er kontroll med offentlige organers etterlevelse av arkivloven med forskrifter.

Det er Arkivloven som er rammeverket for Riksarkivarens myndighet, og som setter grenser for Arkivverkets tilsynsvirksomhet.

I 2016 ble det vedtatt at arkivloven skulle revideres fordi den er laget før digitalisering og bruk av data, noe som gjør at den har flere mangler. Et utvalg skal avgi sin utredning innen 1. mars i år. Hva utvalget kommer fram til er for tidlig å si.

Han poengterer at tilsynene har hatt som hensikt å avdekke de mest alvorlige avvikene.

– Vi kunne nok ha avdekket enda flere avvik dersom vi hadde gravd oss dypere ned, sier Reithaug.

Bekymringsfullt

Arkivverket skal, gjennom tilsyn, sørge for forsvarlig arkivhold og dokumentasjonsforvaltning i offentlig sektor. Selv om fagdirektøren synes tallene er nedslående, er han ikke overrasket over funnene.

De siste årene har Arkivverkets arkivtilsyn avdekket flere mangler og feil. I 2017 ble det gjennomført 31 tilsyn og avdekket over 200 brudd på arkivloven.

– Dessverre ser vi at det er manglende bevissthet rundt arkivhold og dokumentasjonsforvaltning. Mange av bruddene berører enkeltpersoner. Det burde flere enn oss finne både bekymringsfullt og opprørende, sier Reithaug.

Han legger til at det er kommunenes øverste administrerende leder som sitter på det overordnede ansvaret for å påse at arkivloven etterleves.

– Arkivene er viktige både for å kunne dokumentere dine og mine plikter og rettigheter, men ikke minst er de viktige for kommunen selv, som skal dokumentere hva som er gjort for innbyggerne og andre som påvirkes av kommunen. Dokumentene viser på hvilket grunnlag politikere og saksbehandlere bygger sine vedtak. Skal vi vite hva som har foregått, må denne informasjonen tas vare på, sier Reithaug.

Ifølge fagdirektøren kan det være snakk om kasserte barnevernsmapper eller dokumenter knyttet til slike saker, men også andre viktige papirer og dokumenter som griper inn i innbyggernes liv.

Kommunesammenslåing

Reithaug er særlig bekymret for de elektroniske arkivene. [En undersøkelse gjort tidligere i år](#), viser at over halvpartene av kommunene aldri har overført data fra kommunens datasystemer til fremtidig langtidslagring, såkalte uttrekk.

– Når en kommune ikke tar uttrekk blir informasjonen liggende i datasystemene, og vil før eller siden gå tapt. Å oppbevare avsluttet elektronisk arkivmateriale på en server i kommunen er ikke en forsvarlig og forskriftsmessig løsning for langtidsbevaring, påpeker Reithaug.

De vanligste avvikene som Arivverket avdekker ved tilsyn er:

- Arkivplanen har mangler og er ikke oppdatert.
- Det er ikke deponert arkivversjon av avsluttede perioder fra journal- og arkivsystemer.
- Lokaler for oppbevaring av bortsettingsarkiver og eldre og avsluttede arkiver tilfredsstillende ikke arkivforskriftens krav.

I januar neste år skal flere kommuner slå seg sammen. Mange skal i den forbindelse bytte arkivsystem. Fagdirektøren oppfordrer kommunene allerede nå til å sikre at viktig informasjon ikke går tapt.

Politianmeldelse

Per i dag får brudd på arkivloven få konsekvenser for kommunene.

– Vi kan selvsagt gi pålegg. I ekstreme tilfeller kan vi, i likhet med andre, gå til politianmeldelse. Dette har vi imidlertid aldri gjort. Vi kan også frata kommunene arkivmateriale, men dette har vi heller aldri gjort, sier Reithaug.

Han legger til at hensikten med arkivtilsyn ikke er å finne feil og deretter straffe kommunene, men øke bevisstheten.

– Det ligger store verdier i kommunenes arkiver og dokumenter. Dette er informasjon som mange andre aktører andre slåss om å få. En god arkiv- og dokumentforvaltning vil øke effektiviseringen i kommunen. Det er derfor en straff i seg selv ikke å ha ting på stell, mener Reithaug.

Resultater fra Arkivverkets tilsyn i 2018:

Kommune	Antall pålegg
Hitra	8
Meldal	7
Namsos	3
Snillfjord	2
Steinkjer	7

Arkivverket har planlagt tilsyn i 2019 i Malvik og Namsskogan kommuner.